



Məzahir ƏHMƏDZADƏ

...Bu silsilənin davam etdirilməsini məndən tələb edirlər. Ərklə, dostcasında, lap elə "sənin borcundur bunları yazmaq" iddiası ilə. Düzdür, həmin dost-tanışlar çox deyil, 8-10 nəfər ola-olmaya. Məsələ burasındadır ki, həmin dostlarımların bəziləri elə mənim kimi yazı-poza adamlarıdır. "Özünü niyə yazmırsınız?" da soruşa bilərəm. Soruşmu-ram.

Siz Azəri tanıyırdınız? Siz Azəri unutmadınız ki?

...Yetmişinci illərin əvvəlləri. Filarmoniya bağındakı qalaya bitişik çayxana-kafenin ən gur vaxtlarıdır. "Zülfünün çayxanası" deyilən bu məşhur məkan qeyri-adi cazibəsi ilə sanki bütün Bakını özünə çəkirdi. Bir neçə il əvvəl metro istifadəyə verildikdən sonra, bu yerlərə gəliş-gediş də asanlaşmışdı. Və artıq qarşı meydan və ətraf küçələr ümumiləşmiş bir adla tanınırdı: "Baksovet". Yeni Bakı metrosunun "Baksovet" stansiyası. Filarmoniyaya, içeridəki bağa, Zülfünün çayxanasına, "Azneftə", Sahil başına, İçəri şəhərə, hətta alabaş "39"ların dalbadal şütüdüyü Yasamal tərəflərə də yollar buradan başlayırdı. Bu yolların hansındasa, bəlkə də elə metronun eskalatorunda, ya bəlkə qatarında, yeni bütün hallarda "Baksovet"lə bağlı bir məkanda cavan bir adamla tanış olmağım mənə nə qazandırmışdı? İndi bu 45 ilin uzaqlığından dönüb geriye baxanda görürəm ki, çox şey. Daha doğrusu 20-21 yaşlı bir universitet tələbəsi üçün nələrin lazım olduğunu tale özü bu insanın da timsalında mənə bəxş etmişdi.

O dövrün məşhur nəşri, "Qobustan" adlı incəsənət toplusu özünün qeyri-adi yazı üslubu, "izmlərdən" azad baxışları, intellektual səviyyəsi ilə nəinki yüksək zövqlü oxucuları, hətta orta statistik oxucunu da müəyyən məqamlar üçün özünə cəlb edirdi. Gənc yazıçı Anarın bu şedevri tapılmırdı, kimin əlinə düşürdü-sə sanki lotoreyada nəse qiymətli bir uduş sahibi hissini keçirirdi. Bu topluda o vaxtlar baş redaktor Anarla birlikdə Vidadi Paşayev, Tofiq Məhərrəmoğlu (Tofiq Abdin), Azər Əhmədov (Azər Abdul-

laoğlu- Azər Abdulla), Yusif Əliyev, Vaqif Nəsim kimi tanınmış jurnalistlər çalışırdı. Toplu ilə əməkdaşlıq edən daimi müəlliflərin də yazı üslubu, ruhu "Qobustan"ın bəzəyi, gözəlliyi idi. Burada Elçini, Cəfər Qiyasini, İncilab Kərimovu... yaddan çıxarmaq olarmı? Məsələn, mən Elçinin "Sənətdə şərtlik" məqaləsini oxuyub heyretə gəlmişdim. Sevdinin bir yazıçının səni həm də qapalı bir ölkədən necə ustalılıq və istedadla uzaqlara apara bilməsi o vaxtlar üçün bütün mənalarda çətin məsələ idi.

...Tanışlığımız üzəndən, tez-tez rastlaşmaqdan başlamışdı. Bu, "Baksovet", Zülfünün çayxanası məişətinin, davranışının gündəlik, sadə komponentlərindən sayılırdı. Ancaq mən biləndə ki, bu Azər məhz hər dəfə oxuduğum "Qobustan"ın tanınan və ayrıca olaraq daha çox bəyəndiyim iki yazarından biri Azər Əhmədovdur, doğrusu xeyli təəccübləndim. Digər kumirim Tofiq Abdinlə hələ tanış deyildim. Yeni şəxsən tanış olmamışdıq, bu hələ bir-iki il sonra baş tutacaqdı.

Azərlə görüşlərimiz intensivləşərkən onun "Baksovet"ə tez-tez gəlişinin də səbəblərini öyrənirdim. Onun yazı qəhrəmanları da "bu ölkənin" vətəndaşları idi. Onların bir çoxundan artıq yazmışdı, bəziləri isə hələ "öyrənilirdi". Rasim Babayev, Səttar Bəhlulzadə, Nazim Hikmət... Yox, yox, səhv oxumadınız, dahi şair haqqında tək-cə kitablar yetərli deyildi, Azər qələmi, Azər sevgisi üçün. Buralara gələnlərin çoxunun qəlbində bir Nazim Hikmət sevdası yaşayırdı - ən kiçik detalın özü belə Azər üçün qiymətli tapıntı idi. Elə bu səbəbdən də onun Nazim Hikmət haqqında yazdıqları (sonralar Nazim Hikmətin yaradıcılığından müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi - alimlik dərəcəsi alması həmin o istedadın, axtarıqların və sonsuz sevgilərin bəhrəsi idi) maraqla oxunurdu, sevilirdi, müəllifinə əsl

jurnalist, publisist şöhrəti qazandırır. Eləcə Səttar Bəhlulzadə, türk rəssamı İbrahim Balaban, böyük bəstəkarımız Fikrət Əmirov haqqında yazdığı ecazkar məqalələri ilə, digər publisistik əsərləri ilə. Artıq Azər Abdulla kimi tanınan məşhur jurnalist Fikrət Əmirov haqqında məqalələrinin birində "Şur" simfonik muğamına indinin özündə belə heyret ediləsi bir üslub bəxş etmişdi. Tofiqin, Azərin belə yazıları "Qobustan"ın bəzəyi idi.



...Azər həm də "Baksovet"in də yaraşığı idi. Qıvrım saçları çiyinə tökülən, həmişə səliqəli və azad (!) geyimi ilə fərqlənən Azər bütün mənalarda bir şəxsiyyət, ziyalı simvolu idi. Yaşından çox-çox gənc görünməsinə baxmayaraq onun məndən 11, Vaqifdən (əziz dostumuz Vaqif Cəbrayılzadə) 8 yaş böyük olması heç nəyi dəyişmirdi. O böyük qardaşlıq missiyasını da ağayana bir təz-də çox ləyaqətlə yerinə yetirirdi. Bu gün hamımız altmışı, yetmiş keçmiş insanlarıq. İndi qala divarlarından başqa heç nəyi əvvəlki qalmayan o "Baksovet"li illərə bizim nəsil çox borcludur, çox minnətdardır. Əksəriyyətimizin dostluğu hələ də davam etməkdədir və güman ki, sonadək elə belə də olacaqdır.

Yada salıb xatırladığım məkana borcluluq və minnətdarlıq məsələsinə yüzlərlə misal çəkib fikrimə haqq qazandıra bilərəm. Bütün bunları mənim "o illərin çörəyi" kimi dadı, ətri, varlığı unudulmaz əziz dostlarımla da təsdiqləyirlər.

Azər Abdulla işə - "Qobustan"a gedəndə də yolunu mütləq "Baksovet"dən salardı. Ya metro ilə gedib indiki "Sahil" stansiyasından 150 metr geriye qayıdardı, ya da piyada "Tarqovli"dan keçərdi. O vaxtlar Azər Abdulla, Tofiq Abdin, Ramiz Rövşən, Vaqif Cəbrayılzadə və başqa yazıçılar, jurnalistlər, dövrün məşhur aktyorları, sənət adamları qədər tanınır və sevilirdilər. Neçə-neçə dostum, tələbə yoldaşım məndən onları həmin tanınmış gənclərlə şəxsən tanış etməyimi istəyirdilər. Universitet dostlarımdan biri generaldır. O vaxt onu Azərlə məhz "Baksovet"də tanış etmişdim. Obektiv səbəblər üzündən onlar onillərdir ki, daha görüşə bilmirlər. "Görüşməzlər" də yazmaq olar. Ancaq general dostum ayda-ildə bir mənimlə rastlaşanda mütləq Azəri soruşur, Vaqifi də soruşur... O, "Baksovet" ölkəmizin oturuşmuş vətəndaşı olmadığı üçün bundan artığını da ummur. Bizim kimi adamlara xoş xatirələr də bəs edər.

Ancaq tanımayanlar, həm də unudanlar üçün deyəcəklərim var. Jurnalist, publisist, şair, yazıçı, alim... Azər müəllim. İndi də əvvəllərdəki kimi olduğundan 10-12 yaş "cavan" görünən bir zamanların məşhuru Azər Abdulla! Gözəl ailə başçısı, dəyərli dost, vətən və türkçülük aşiqi Azər bəy! Oturuşunda-duruşunda, hər addımında, sözümdə bütövlük, davranışında elitar əxlaq nümunəsi, əslzadəlik onun portret cizgiləridir. Bu xüsusiyyətlərə malik insanların arasında axtarın onu. Azəri deyirəm, Azər Abdullanı.

(davamı olacaq)

P.S. Hər səhər Alpaya (oğluna), Vaqifə (əziz dostumuz Vaqif Bayatlı Odərə) və mənə görə Allaha üz tutub dualar edən bu əvəzsiz dostun, böyük qardaşın, böyük ziyalının özündən icazə alıb bəzi məqamlara şifrlərsiz yanaşmaq istəyirəm. Təvazökarlığının azacıq da olsa imkan verəcəyi ümidindəyəm. Yoxsa mən Azər haqqında nə yazdım ki! İndi -indi başlamışdım.

P.P.S. Məni doğulub boya-başa çatdığı yerlərə - Zəngəzura da aparacaq nə vaxtsa. Söz verib.